

UTJECAJ ANTIOHIJSKIH MOZAIČNIH UZORAKA NA MOZAIKE MARUSINCA

UDK 904: 725.94 (497.5) "652"

Primljeno/Received: 1997.09.01.

Prihvaćeno/Accepted: 1997.12.15.

Branko Matulić
HR-21000 Split, Hrvatska
Uprava za zaštitu kulturne i
prirodne baštine
Poljudsko šetalište 15

Međusobnom poredbom pojedinačnih mozaičnih motiva, rubnih traka, te napose sastavnica, autor dolazi do zaključka kako su mozaici na Marusincu nesumnjivo nastali pod utjecajem antiohijskih mozaika i time upozorava na jake sveze između salonitanske škole-radionice mozaika sa sirijskom antičkom i kasnoantičkom mozaičnom tradicijom.

Ključne riječi: mozaik, Marusinac, Salona, bazilika, Antiohija, salonitanska škola, mozaični uzorci, rubne trake

Znanstvenu procjenu mozaičnih ostvarenja u sklopu provincije Dalmacije nije moguće izvršiti bez pomnog proučavanja pojedinih starokršćanskih arhitektonskih sklopova, bogato urešenih vrijednim mozaičnim djelima. Među njima najvažniji zacijelo jest onaj na Marusincu u Saloni, čija se poglavitost očituje ne samo nekadašnjom veličinom mozaičnih površina, njihovim skladnim odnošajem spram razvedenosti same arhitekture te osebujnošću likovno različitih ukrasnih uzoraka, već i stoga što postoji veoma dobro učinjena i većim dijelom objavljena dokumentacija, na temelju koje i

danas, iako su, nažalost, gotovo svi *in situ* mozaici nestali, možemo provesti nove raščlambe i usporedbe najnovijim znanstvenim pristupima za proučavanje mozaika. Naravno da znanstvena raščlamba, kad je riječ o mozaicima, zahtijeva multidisciplinarni pristup proučavanja, kako bi se na temelju historijskih, arheoloških, likovno-stilskih, ikonoloških, arhitektonsko-tehničkih i kemijsko-petrografskih ispitivanja, dobili što pouzdaniji i cjelovitiji zaključci. Takav pristup pretpostavlja i čitavu skupinu stručnjaka sa zajedničkom znanstvenom svrhom,¹ no do takvih znanstvenih i

¹ Izniman primjer takvoga pristupa je rad međunarodne udruge za istraživanje mozaika sa sjedištem u Parizu "Association internationale pour l'Étude de la Mosaïque antique" (AIEMA). Ona okuplja sve nacionalne udruge i obnašatelj je svih važnijih međunarodnih projekata na tom polju. Osnovna zadaća joj je stvaranje općeg opisnog i grafičkog kataloga uzoraka svih geometrijskih i ukrasnih elemenata koji se javljaju na mozaicima. U tu svrhu izdana su dva kataloga: M. Blanchard, J. Christophe, J. P. Darmon, H. Lavagne, R. Prudhomme i H. Stern, Répertoire graphique du décor géométrique dans la mosaïque antique, Bulletin d'information de l'Association internationale pour l'étude de la mosaïque antique IV, Paris 1973., te Catherine Balmelle, Michèle Blanchard-Lemée, Jeannine Christophe, Jean-Pierre Darmon, Anne-Marie Guimier-Sorbets, Henri Lavagne, Richard Prudhomme, Henri Stern, "La décor géométrique de la mosaïque romaine, Répertoire graphique et descriptif des compositions linéaires et isotropes". U njima su obrađeni svi pojedinačni i kompozicijski uzorci koji se javljaju na mozaicima od 1. st. prije Krista do 6. st. poslije Krista, njihov međusobni raspored unutar istog mozaičkog tapeta, ali i raspored i odnošaj između posebnih mozaičnih cjelina. Svi uzorci imaju opis riječima, dakle naziv, koji je popraćen slikovnim prikazom i označeni su brojevima i slovima. Stoga su oznake, nazivi i crteži (osim pojedinačnih uzoraka koje je nacrtao sam autor članka) korišteni u članku, preuzeti i sukladni s oznakama i nazivljem u svijetu prihvaćenog opisnog uzorka za katalošku obradbu mozaika, dakako prevedenim i donekle prilagođenim duhu hrvatskoga jezika, što je i posebno naglašeno uporabom kratica BAIEMA i DECOR.

organizacijskih uvjeta preostaje nam oblik pojedinačnog doprinosa u svrhu širenja spoznaje, o tom, kod nas prilično zapostavljenom području.

Arheološka istraživanja na Marusincu započeta su još 1850-ih godina kada je F. Carrara pronašao prve ulomke mozaika na mjestu sjevernog dijela sklopa (Carrara 1852: 7, 8). Niz nestručnih djelovanja, pri najčešće slučajnim nalazima, bilo je bezbroj od strane vlasnika zemljišta, koji su na tom položaju imali poljoprivredna imanja. Prva temeljita istraživanja provedena su 1890-ih godina pod vodstvom L. Jelića (Jelić 1894: 34, 49, 50, 51; Jelić 1896: 37, 38, T. 2; Jelić 1896b: 17; Jelić 1897: 65, 66, 75, 78, T. 3) i don F. Bulića, (Bulić 1890: 34, 35; Bulić 1893: 4, 5, 8, T. 1; Bulić 1898: 39, 40, 43; Bulić 1899: 73, 75, 76, 83, 84, T. 4, 5) kada su otkriveni mozaici djelomično dokumentirani. U iskopavanjima 1932. godine, koje je vodio E. Dyggve, nanovo su otkriveni isti mozaici i za tadašnje su uvjete bili temeljito istraženi, dokumentirani, a zatim zasebno i cjelovito objavljeni u trećem izdanju *Forschungen in Salona* 1939. godine (Dyggve 1939: 53-79, sl. 67-107, T. 9). Od tada su mozaici Marusince često više ili manje spominjani u brojnim člancima i studijama, no razmatranja posvećena isključivo ovoj, iznimno značajnoj mozaičnoj cjelini, nije bilo (Delehaye 1912: sl. 3; Bulić 1925: 196; Bulić 1986: 123; Brønsted 1928: 132; Dyggve 1951: 79, sl. 4/23; Karaman 1940: 254; Rendić-Miočević 1962: 584; Rendić-Miočević 1965: 170; Rendić-Miočević 1966: 253; Ceci 1963: 199-212, 224, Tav. XXII, fig. 4, Tav. XXIII, fig. 1, 3, 4, Tav. XXIV, fig. 5, 11; Rapanić&Katić 1971: 38, 39; Jurić 1976: 26, 44; Meder 1977: 37, 38, 44; Meder 1980: 112, 113, 114, 118, 119; Buzov 1985: 53, 54; Buzov 1986./87: 104; Buzov i RED. 1987: 382; Buzov 1991: 51, T. 4./2, 5, 7/1, 13; DECOR 1985: 384, 385, t. 244/f; Šonje 1985.-86: 114, 135, 144; Marin 1987: 9; Marin 1988: 89; Marin 1994: 48; Kirigin&Marin 1989: 102; Migotti 1990: 25; Jeličić 1984: 32; Jeličić-Radonić 1994: 61; Jeličić-Radonić 1994b: 77, 78; Jeličić-Radonić 1994c: 31, 34; Cambi 1995: 597; Matulić 1993: 152, 153). Posebnu je pozornost na mozaicima Marusince potrebno posvetiti proučavanju likovno-stilskih izražajnih oblika, kako figurativnih tako i ukrasnih nefigurativnih, najčešće geometrijskog ili pak biljnog izvorišta, te na temelju poredbenih mozaičnih uzoraka s drugih položaja, doći do dragocjenih spoznaja o svezama, utjecajima, oblicima,

te napokon i o vremenu djelovanja mozaičara salonitanske škole-radionice mozaika u sklopu provincije Dalmacije (Matulić 1995: 155-172).²

S obzirom da je ceterijalni sklop na Marusincu svezan uz mučeničku smrt Anastazija, bojadisača iz Akvileje, podrijetlom iz Sirije, koji je u Salonu došao svjedočiti Kristov nauk (Gabričević 1987: 284, 286; Bulić 1986: 120; Marin 1988: 26; Marin 1994: 31), prirodno je, između ostalog, potražiti sveze među likovnim uzorcima na mozaicima, koji su vidljivi dio ukupnog čašćenja njegova mučeništva u tom velebnom kulturnom prostoru, s onima koji su ukrašavali građevine njegova zavičaja po podrijetlu. A da i inače izvorište mnogih duhovnih i kulturnih strujanja, ali sigurno i materijalnih valja tražiti u uzajamnoj svezi između Dalmacije i istočnih provincija, posebno Sirije (Alföldy 1965: 114 i d.; Cambi 1976: 240, 270; Marin 1994: 30, 48, 63, 65, 82; Gabričević 1987., 234, 284; Šonje 1985.-86: 113, 116; Zaninović 1994: 137-141), upućuje i najvažnija spona u liku biskupa i mučenika Domnija, prema legendi rodnom iz te provincije, vjerojatno iz same Antiohije (Egger 1917: 99; Bulić&Bervaldi 1912.-13: 12-19; Marin 1988: 25; Marin 1994: 31; Splitski nadbiskupski arhiv, Kaptolski arhiv, KAS 623, list 3r, redak 9-13; Rismondo 1977: 203; Ivanišević 1994: 120; Ivanišević 1994a: 229; Gabričević 1987: 273; Dyggve 1989: 37, 72; Bulić 1986: 42, 44, 136; Jeličić-Radonić i suradnici 1994: 7; Zaninović 1994: 141).

Već su ranije pojedini autori upozoravali na neka zajednička svojstva umjetničkih izražajnih oblika, a koji se, između ostalog i izričito odnose na sličnosti pojedinih mozaičnih likovnih uzoraka u Antiohiji i u Salonu, točnije na Marusincu (Marin 1994: 48; Dyggve 1989: 39, 78, sl. IV, 37; Šonje 1985-86: 134-136, 141-146; Buzov 1991: 53; Meder 1980: 118, 119). Tragom takvih pojedinačnih naznaka, potrebno je provesti poredbenu raščlambu svih mozaičnih tapeta na Marusincu, te je s tog jednog položaja u Salonu³ uzeto u razmatranje 40 različitih pojedinačnih motiva, 20 različitih rubnih traka, te 37 različitih mozaičnih sastavnica i uspoređivani su s 50 različitih pojedinačnih motiva, 33 različite rubne trake i 48 različitih mozaičnih sastavnica s čak 32 različita položaja u Antiohiji. Pri tom se u raščlambu uzima broj zajedničkih uzoraka i na onima iz Antiohije se istražuje učestalost pojavnosti pojedinih uzoraka od 1. do 6. st. poslije Krista, kako bi se na temelju

² O toj problematici govori i magistarska radnja istog autora pod nazivom "Salonitanska radionica mozaika", Sveučilište u Zagrebu, Centar za poslijediplomske studije u Dubrovniku, Dubrovnik 1994., 4, 15, 124, 125 (neobjavljeno).

³ Isto tako se poredbena istraživanja mogu načiniti uključujući i sve ostale poznate mozaične nalaze u Salonu kako bi se dobili ukupni podaci koji će sigurno, sudeći prema tom pojedinačnom primjeru, dati još značajnije podatke bitne za proučavanje ukupnih odnosa salonitanske škole-radionice spram antiohijskom mozaičnom stvaralaštvu i uopće spram mozaičnim dostignućima istočnog dijela Carstva. Napomene radi, ističemo podatak kako se prema dosadašnjim saznanjima, od ukupno 71 različitog uzorka sastavnica na svim ranokršćanskim mozaicima provincije Dalmacije i Istre kao dijela X regije, njih 37 javlja na mozaicima Marusince u Salonu, od kojih se 17 javlja jedino na ovom položaju. Isto tako, od ukupno 46 različitih uzoraka rubnih traka, na Marusincu bilježimo 20 uzoraka, od kojih se 6 pojavljuje jedino na Marusincu.

takvog istraživanja mogao donijeti zaključak postoji li sveza i uolikoj mjeri među mozaicima Marusinca i antiohijskog mozaičnog stvaralaštva.⁴ Poredba se izvodi na osnovi suvremene kataloške obrade mozaika s različitim položaja u Antiohiji koji je objavila S. Campbell (Campbell 1988) i koja u velikoj mjeri radi reviziju prijašnjih istraživanja antiohijskih mozaika i pri tom se, naravno, oslanja na rad D. Levija (Levi 1947), ali suvremenim znanstvenim pristupom. Stoga se u raščlambi pri navođenju literature oslanja isključivo na katalog S. Campbell koji sadrži i sva dosadašnja pozitivna iskustva drugih istraživača, pa tako i posebno D. Levija. Sve se oznake različitih položaja i mozaičnih tapeta odnose na taj katalog, a iznimka je napravljena jedino kod rubne trake pod rednim brojem devet za koju se navodi poredbeni uzorak također iz Antiohije, ali koji nije obrađen u spomenutom katalogu. Oznake različitih uzoraka s marusinačkih mozaika preuzete su iz spomenute studije E. Dyggvea (Dyggve 1939: 53-79, sl. 67-107, T. 9).

Pojedinačni motivi

Poredba je obavljena između 40 različitih pojedinačnih motiva koji se javljaju na mozaicima Marusinca i 50 različitih motiva na mozaicima Antiohije, te se pri tome pokazalo kako postoji 16 jednakih likovnih uzoraka. Od tih 16 zajedničkih uzoraka u Antiohiji se očituju:

- tijekom 1. st. poslije Krista očituje se jedan uzorak jedan put (motiv 15)
- tijekom 2. st. poslije Krista očituju se tri uzorka tri puta (motiv 8, 9, 15)

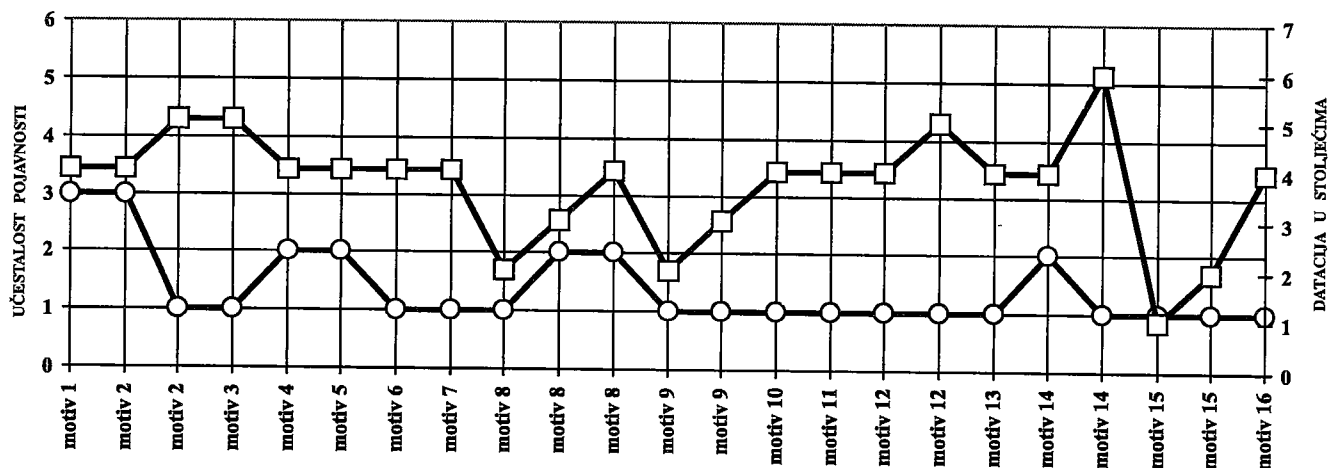
- tijekom 3. st. poslije Krista očituju se dva uzorka tri puta (motiv 8, 9)
- tijekom 4. st. poslije Krista očituje se trinaest uzoraka dvadeset jedan put (motiv 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16)
- tijekom 5. st. poslije Krista očituju se tri uzorka tri puta (motiv 2, 3, 12)

Rubne trake

Poredba je obavljena između 20 različitih rubnih traka koje se javljaju na mozaicima Marusinca i 33 različite rubne trake na mozaicima Antiohije, te se pri tome pokazalo kako postoji 10 jednakih likovnih uzoraka. Od tih 10 zajedničkih uzoraka u Antiohiji se očituju:

- tijekom 1. st. poslije Krista očituju se četiri uzorka šest puta (traka 3, 6, 7, 8)
- tijekom 2. st. poslije Krista očituje se šest uzoraka dvadeset dva puta (traka 3, 5, 6, 7, 8, 10)
- tijekom 3. st. poslije Krista očituju se četiri uzorka deset puta (traka 3, 5, 6, 8)
- tijekom 4. st. poslije Krista očituje se devet uzoraka dvadeset osam puta (traka 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10)
- tijekom 5. st. poslije Krista očituju se tri uzorka sedam puta (traka 1, 6, 8)
- tijekom 6. st. poslije Krista očituju se četiri uzorka šest puta (traka 1, 3, 6, 8)

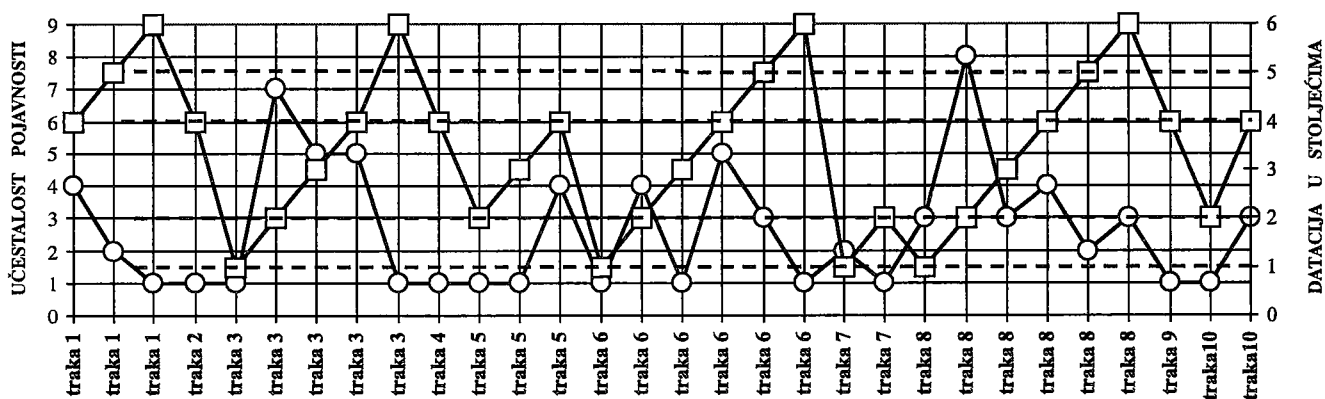
GRAFIČKI PRIKAZ POJEDINAČNIH MOTIVA U ANTIOHIJI

RAZLIČITI UZORCI POJEDINAČNIH MOTIVA

⁴ U slučajevima kad se datacija mozaika, a time i pojedinačnih čimbenika, rubnih traka i sastavnica proteže okvirno kroz dva stoljeća, npr. kraj 2. i početak 3. st., onda ih se navodi kao da se javljaju u svakom stoljeću zasebno. Time je učestalost pojedinih uzoraka veća nego što to stvarno jest - takvih slučajeva ima 25, ali se time povećava objektivnost pri raščlambi datacijskih vrijednosti.

GRAFIČKI PRIKAZ RUBNIH TRAKA U ANTIOHIJI

RAZLIČITI UZORCI RUBNIH TRAKA

Sastavnice

Poredba je obavljena između 37 različitih sastavnica koje se javljaju na mozaicima Marusince i 48 različitih sastavnica na mozaicima Antiohije, te se pri tome pokazalo kako postoji 17 jednakih likovnih uzoraka i 1 u Supetru,⁵ ukupno dakle 18. Od tih 18 zajedničkih uzoraka u Antiohiji se očituju:

- tijekom 1. st. poslije Krista očituju se dva uzorka tri puta (sastavnica 12, 16)
- tijekom 2. st. poslije Krista očituju se dva uzorka pet puta (sastavnica 12, 15)
- tijekom 3. st. poslije Krista očituju se četiri uzorka četiri puta (sastavnica 6, 12, 13, 15)
- tijekom 4. st. poslije Krista očituje se šesnaest uzoraka trideset jedan put (sastavnica 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18)
- tijekom 5. st. poslije Krista očituje se osam uzoraka devet puta (sastavnica 4, 5, 7, 9, 10, 12, 14, 17)
- tijekom 6. st. poslije Krista očituje se pet uzoraka osam puta (sastavnica 1, 3, 4, 9, 15)
- učestalost svih uzoraka datiranih u 1. st. poslije Krista iznosi 11 (6,4 %)
- učestalost svih uzoraka datiranih u 2. st. poslije Krista iznosi 30 (17,5 %)
- učestalost svih uzoraka datiranih u 3. st. poslije Krista iznosi 17 (9,9 %)
- učestalost svih uzoraka datiranih u 4. st. poslije Krista iznosi 80 (46,7 %)
- učestalost svih uzoraka datiranih u 5. st. poslije Krista iznosi 19 (11,1 %)

- učestalost svih uzoraka datiranih u 6. st. poslije Krista iznosi 15 (8,7 %)
- zbroj učestalosti svih uzoraka zajedno: 171 (100 %)

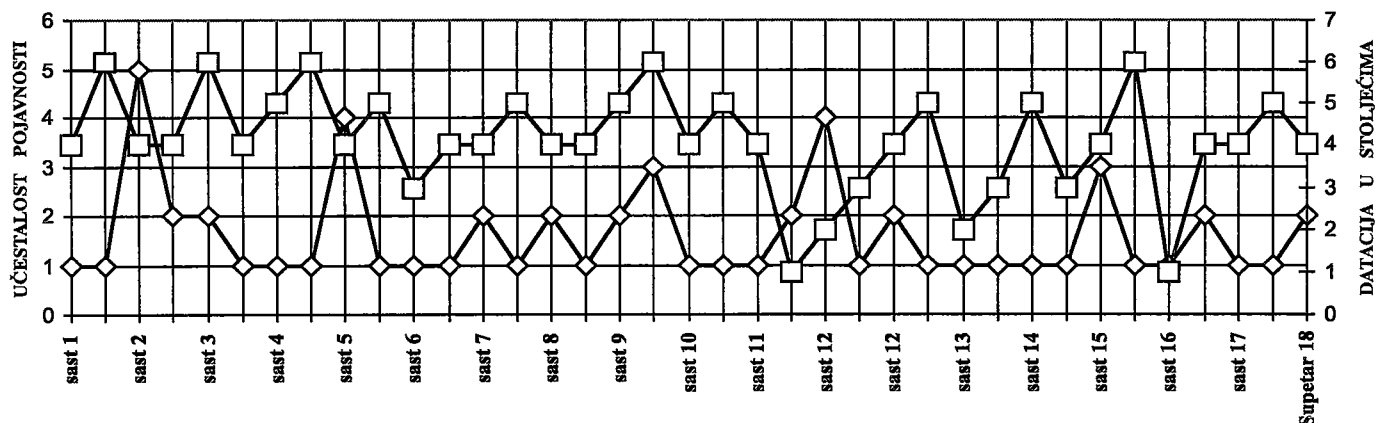
Ako prethodno navedene tvrdnje o dosad uočenim i više ili manje dokazanim brojnim svezama Salone s istočnim dijelovima Carstva povežemo s podacima dobivenim ovako provedenom raščlambom uzoraka mozaika na Marusincu, jasno se nameće zaključak kako njihova zapanjujuća sličnost, bolje reći istost s uzorcima u Antiohiji nije i ne može biti slučajna. Raščlamba uzoraka ne pokazuje samo na jake izravne sveze s mozaičnim stvaralaštvom u Antiohiji, već pomoću potvrđenih datacija istih uzoraka u tom antičkom metropolisu, možemo s velikom sigurnošću odrediti vrijeme i način nastanka mozaičnih površina na Marusincu.

Dakle, vremensko određenje nastanka marusinačkih mozaika valja promatrati u svjetlu najčešćih datacija svih zajedničkih uzoraka u Antiohiji, gdje se kao najučestaliji vremenski obzor nameće 4. st. Pri tom valja uzeti u obzir kako se u raščlambi mozaika svojim vrlo sličnim uzorcima sastavnica posebno nameće položaj u Antiohiji pod nazivom Kaoussie crkva s martirijem Sv. Babylasa, a točno su vremenski određene upravo mozaičnim natpisom iz 387. godine poslije Krista. Ista crkva u prvoj četvrtini 5. st. doživljava novu fazu polaganja mozaičnih uresa koji dalje razvijaju ili jednostavno ponavljaju uzorke iz 4. st., a također su datirani prema mozaičnom natpisu u 420.-429. g. poslije Krista. Ti mozaici nesumnjivo upozoravaju na širi vremenski okvir nastanka onih na Marusincu.

Mučenička smrt Anastazija i Domnija zbila se za Dioklecijana, na početku 4. stoljeća (Zeiller 1906:

⁵ Uzorak sastavnice mozaika iz sjevernog broda starokršćanske bazilike u Supetru na Braču često se ističe kao stilski i vremenski vrlo blizak uzorcima sastavnica na Marusincu. Stoga ga ovdje kao 18. uzorak pridružujemo poredbenim primjerima s Marusince. Vidi: J. Jeličić-Radonić, 1994., 57-62; Ista, 1994c., 34, 35 s fotografijom.

GRAFIČKI PRIKAZ SASTAVNICA U ANTIOHIJI

RAZLIČITI UZORCI SASTAVNICA

57; Bulić&Bernaldi 1912: 16, 19; Bulić 1984: 336; Rendić-Miočević 1985: 315; Marin 1988: 25, 26, Marin 1994: 31) i s obzirom na položaj koji je kršćanstvo imalo općenito u Carstvu tijekom stoljeća, a time i u samoj Saloni, mučenici se moraju zadovoljiti s privatnim grobnicama i prikrivenim čašćenjem (Dyggve&Egger 1939; Dyggve 1951: 74; Rendić Miočević 1980: 69; Marin 1988: 26; Marin 1994: 31). Nakon dobivanja prava nesmetanog djelovanja 311. godine, salonitanska opća crkva sudeći prema grobnim i posvetnim mozaičnim tapetima na Kapljuču slobodno i javno ispovijeda vjeru. Ti najraniji mozaici su manji, samostalni tapeti bez težnje k cjelovitosti s osloncem na antičku mozaičnu tradiciju, a njihovi samostalni, nepovezani ukrasi još uvijek zrcale općeniti odnošaj vjernika spram kultu i podsjećaju na tajnost minulih vremena prognanstva (Brøndsted 1928: 114-130, fig. 111-121, Pl. IV-VII). Stoga će salonitanska crkva za izvedbu tako velebnog, cjelovitog i unaprijed planiranog ukrašavanja arhitektonskog sklopa na Marusincu, a takav je slučaj i na ostalim položajima u Saloni, smoci snage tek nakon što je kršćanstvo krajem 4. stoljeća ediktom cara Teodozija, dobilo i službeno povlašten položaj u čitavu Carstvu. Baš nekako u tom razdoblju počinje preuređenje Simferijeve-Hezihijeve bazilike čiji su mozaici ključni za točnije datiranje mozaika na Marusincu. Naime, većina tih mozaika ima dosta stilskih, a time i vremenskih zajedničkih natuknica s tapetima na Marusincu, ali i dosta sličnosti s mozaicima Antiohije.⁶ Naročito je

značajan ostatak mozaika u južnom interkolumniju (Bulić 1903: 60; Bulić 1904: 126, 132; Gerber 1917: 50, sl. 60, 80; Gerber 1917b: 22; Brønsted 1928: 132; Dyggve 1939: 53, bilj. 1, 63; Dyggve 1957: 195; Dyggve 1957b: 59; Mano-Zisi 1980: 14; Šonje 1985.-86: 113; Bulić 1986: 102; Buzov 1991: 52, t. 4./1.) gdje se vidi da je uzorak rubne trake skošenog meandra od svastika koji zatvara istostranične trokute⁷ u bliskoj svezi s rubnom trakom tapeta K sjeverne građevine na Marusincu. Ono što je najznačajnije, mozaici salonitanske katedrale datirani su prema natpisu u deambulatoriju sa spomenom dva biskupa, Simferija i Hezihija (Bulić 1903: 53, 58, 59, 61, 62, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 86, T. 6, T. 11, T. 12; Bulić 1904: 153, 154, T. 14, T. 15; Lenzi 1911: Fig. 4; Delehay 1912: 10, Sl. 8; Egger 1917: 89, 90; Gerber 1917: 46, 50, Sl. 60, T. 4; Gerber 1917b: 22; Bulić 1925: 192, 203; Šišić 1925: 190: 170, Sl. 114; Brønsted 1928: 116, 128; Dyggve 1939: 53, Bilj. 1, 63; Dyggve 1951: 25, Bilj. 27, 27, 36, Sl. 2/16; Dyggve 1957: 191, 195; Dyggve 1957b: 59; Dyggve 1962: 219, 220; Katić&Rapanić 1971: 30; Jurić 1976: 21; Mano-Zisi 1980: 14; Jeličić 1983: 7; Marin&Protić 1984: 43, Sl. 27; Šonje 1985.-86: 113; Bulić 1986: 101, 102, 104; Marin 1987: 11; Buzov 1988: 78, T. 8/3; Marin 1988: 63, 76, 91, T. 11; Kirigin&Marin 1989: 94; Buzov 1990: 58; Migotti 1990: 15; Buzov 1991: 53, T. 3./2; Rendić-Miočević 1991: 372, 373, 375, Bilj. 25; Cambi 1995: 597; Jeličić-Radonić 1994: 60;

⁶ Prva ispitivanja su pokazala kako je u vremenu arheoloških istraživanja prema sačuvanim crtežima, postojalo u brodovima Simferijeve-Hezihijeve bazilike 16 različitih uzoraka, više ili manje sačuvanih sastavnica. Od tih 16 uzoraka sastavnica, od kojih se 2 javljaju samo na ovom položaju, a za ostalih 14 postoje poredbes s istim uzorcima na nekom drugom položaju provincije Dalmacije i Istre kao dijela X regije, od kojih je 9 uzoraka zajedničko uzorcima na Marusincu. Izvan okvira navedenog područja, od tih 14 uzoraka, 8 istih ili vrlo sličnih uzoraka nalazimo na mozaicima s 9 različitih položaja u Antiohiji, pri čemu je 7 uzoraka zajedničko u odnosima Antiohija : Marusinc : Simferijeve-Hezihijeve bazilika.

⁷ Čini se da je ovaj uzorak trake skošenog meandra izum salonitanskih mozaičara. On je u spoju sa dijagonalnim usmjerenjima antiohijskih predložaka sastavnica omogućio izvedbu sasvim novih uzoraka na Marusincu.

37, 72, 77, 78, 83; Marin 1994: 37, 38, 64, 81, Sl. 20; Ceci 1963: 169, 170; Marin 1994: 216; Ivanišević 1994a: 232; Rendić-Miočević 1987: 217; Chevalier 1995: 36; Jovanović 1974: 131; Rendić Miočević 1987: 75, 77.). Prema tom natpisu Simferije je počeo preuređenje već starije postojeće bazilike vjerojatno krajem 4. st. i nakon njegove smrti 405. g. (Bulić&Bernaldi 1912: 29, 31, 32; Marin 1994: 38) njegovo nedovršeno djelo završava Hesihije, a zna se da je na čelu salonitanske crkve bio do između 420. i 426. godine (Bulić &Bernaldi 1912: 30, 31; Marin 1994: 38). Do ili pak neposredno poslije njegove smrti, izveden je glasoviti natpis koji ujedno označava i kraj tadašnjeg preuređenja i ukrašavanja crkve. Stoga većina mozaika koje je dokumentirao F. Bulić, odnosno W. Gerber u svojim istraživanjima, a koji su se u osnovnim crtežima sačuvali do danas, nije nastala kasnije od godine smrti biskupa Hezihija.

Stilski gledano mozaici u Simferijevoj-Hezihijevoj bazilici stoje na prekretnici. Na njima se jasno vide uzorci koji počivaju na ranijoj antičkoj rimskoj mozaičnoj tradiciji. To su mozaici s motivom popločenja u sjevernom brodu (Bulić 1902: 95; Bulić 1903: 34, 37, 51, 53, 60, 79, T. 6, T. 8; Bulić 1904: 126, T. 5-6, T. 11; Gerber 1917: 50, Sl. 60; Brønsted 1928: 132; Dyggve 1939: 53, Bilj. 1, 63; Dyggve 1957: 195; Dyggve 1957b: 59; Šonje 1985.-86: 113; Bulić 1986: 102; Marin 1988: 91, T. 12.) koji ponavlja motiv s antičkog mozaika s prikazom 9 Muza koji je otkriven u antičkom sloju ispod prezbiterija bazilike (Bulić 1903: 78, 79, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, T. 6; Bulić 1904: T. 5-6; Egger 1917: 92; Gerber 1917: 43, T. 1; Mano-Zisi 1964: 501; CMGR I 1965: 295, Sl. 5; Rendić-Miočević 1965: 169; Rendić-Miočević 1966: 253; Rendić-Miočević 1968: 428; Meder 1980: 119; Bilić 1984: 25; Čremošnik 1984: 66; Buzov 1985: 53; DECOR 1985: 92, 93, T. 45g; Bulić 1986: 104, 105, Bilj. 98; Buzov 1986./87: 103, 106, 107, T. 2/1; Buzov i Red. 1987: 381; Marin 1987; Marin&Kirigin 1989: 91; Buzov 1990: 49; Rendić-Miočević 1991: 375, 376; Buzov 1992: 91-100, T. 1,1, T. 1,2, T. 2., T. 3; Cambi 1995: 597; Ceci 1963: 170, 171, T. XIX, fig. 3; Matulić 1995: 155, 156, 158, 159, 160, 166, 167, 168; Cambi 1995: 20; Jovanović 1974: 130.), te sastavnica mozaika u deambulatoriju koja se nadovezuje na mozaični uzorak iz Dioklecijanove palače⁸ (Prilog VAHD 1924.-1925: 22, 23; Bulić 1925: 220; Bulić&Karaman 1927: Sl. 69; Novak 1957: 37, 39; Gabrić&Marasović 1963.; CMGR I 295, Sl. 11; Marasović&Marasović 1965. 31; Marasović 1967: 124;

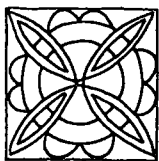
Marasović&Marasović 1968: 18; Marasović&Marasović &McNally&Wilkes 1972: 13, 14, 15, 16, 42, 43, 44, Crtež 3, T. 4a, 5a, 9a; Marasović 1976: 227, T. 8/14, 15; McNally&Marasović&Marasović 1977: 9, 10, 12, Sl. 1, 2, Crtež 2, T. 2b, 3a; Meder 1980: 119; Buzov 1985: 53; DECOR 1985: 281, T. 180/b; Kirigin&Marin 1989: 42; Marasović 1989: 10; Buzov 1991: 51, T. 18./1; Piplović 1994: 188, Sl. 11; Marasović 1994: 51, 55, 57, 65-67; Cambi 1994: 23; Smith 1979: 141, 143, T. 1a-C; Matulić 1995: 157, 158; Kolarik 1994: 171-173, Pl. XCI, 1; Jovanović 1974: 130). Nasuprot tome, većina ostalih sastavnica odraz su uzoraka iz istočnih provincija, a što potvrđuje i novi način retikularnog slaganja kockica, baš kao i na Marusincu, a po uzoru na ukrase s tkanina, što je upravo vlastitost antiohijskog mozaičnog stvaralaštva (Levi 1947: 36, 37; Kiss 1973: 50, 56; Šonje 1980: 142). Vjerojatno je i "stara" bazilika isto bila urešena podnim mozaicima, čiji su pojedini dijelovi bili uklopljeni u podni ures "nove", sudeći po nekim ostacima tapeta koji se ne uklapaju u skladnu sliku novog mozaičnog uresa koja se nastojala dobiti. No cjelovitost mozaičnih tapeta ni izdaleka nije takva kao na Marusincu. Mozaični tapeti djeluju još uvijek kao samosvojni ukrasi bez zajedničkih poveznica u obliku raskošnih rubnih traka koje pak na Marusincu, naglašeno zatvaraju mozaična polja i plohe u jedinstvenu i neponovljivu cjelinu. Preuređenje Simferijeve- Hezihijeve bazilike na prelasku iz 4. i u prvim desetljećima 5. st., bila je, što se mozaičnog podnog uresa tiče, tek naznaka, na temelju koje će polovicom stoljeća na Marusincu nastati dotad najraskošnija, unaprijed i u skladu s arhitektonskom razvedenošću pomno isplanirana, mozaična izvedba u provinciji Dalmaciji.

To jedinstveno djelo nastalo je prema uzorcima koji su s kraja 4. i tijekom polovice 5. st., zajedno s velikim priljevom došljaka iz istočnih provincija (Farneti 1993: 35; Marin 1994: 63, 65; Mano-Zisi 1964: 501; Gabrićević 1987: 234, 273; Zaninović 1994: 125-146) dospjeli izravno iz Antiohije i to najvjerojatnije na osnovi predložaka mozaika koji su ukrašavali Kaoussie crkvu, odnosno martirion sv. Babylasa. Srazom svih podataka nameće se zaključak kako su mozaici na Marusincu nastali polovicom 5. st. ili najdalje u trećoj četvrtini 5. st. Budući da predlošci nisu slijepo preslikani, već su u Saloni dobili svoje posebne inačice koje maštovitošću uresa i likovnim bogatstvom često nadilaze svoje prazvore, možemo sa sigurnošću pretpostaviti kako su marusinačke mozaike izveli mozaičari-majstori domaće salonitanske škole-radionice mozaika.

⁸ Riječ je o sjevernom tapetu antičke zgrade s unutrašnjim dvorištem okruženim trijemom u jugoistočnom kvadrantu Dioklecijanove palače, u današnjoj Buličevoj ulici.

KATALOŠKI PRIKAZ POREDBENIH UZORAKA MARUSINAC - ANTIOHIJA

Pojedinačni motivi

1. dvije koncentrične kružnice upisane u kvadrat iznad kojih se nalaze četiri dijagonalno usmjerena motiva vretena. Oni s unutrašnjom kružnicom zatvaraju motiv malteškog križa (BAIEMA 15, 33). Vjerojatno je ovo inačica četverolisnog prepleta s

krugom (BAIEMA 65, DECOR 19h). Po obodu vanjske kružnice, a između listova, nalaze se po dvije polukružnice.

Marusinac:

A 66, 68, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

J 25, 26, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 93.

P, str. 55, 56, 61, 62, 78, 79, 154, Abb. 23, 75, 77.

Lit. Dyggve, 1939.

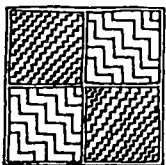
Antiohija:

IV A 5f BATH D, str. 15-17., plate 57, 58, datiran 300-325.

IV A 15d BATH C, str. 36-38., plate 110, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 27 Unidentified Building in 16 O, str. 66., plate 192, datiran 325-400. (Campbell se poziva na Levija i slične motive iz ovoga razdoblja).

Lit. Campbell 1988.

2. razne inačice šahovskog polja.

Tako plohe 56 i 58 imaju u kvadrat upisana četiri manja od kojih su dijagonalno dva i dva s istim ukrasom. Ukras se sastoji od dijagonalno usmjerenih, retikularno izvedenih

jednoreda koji se izmjenjuju u različitim bojama (BAIEMA 141, 502, DECOR 110b), odnosno od pravokutno lomljenih raznobojnih nizova (BAIEMA 309, DECOR 199b). Ploha 60 je također izvedena u obliku šahovskog polja s tim da se nizovi

višebojnih kvadratića sučeljavaju u obliku andrijinog križa.

Marusinac:

A 56, 58, 60, 62, str. 53, bilj.1, 55, 56, 57, bilj. 5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

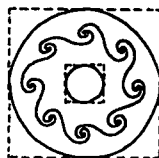
IV A 2c BATH E, str. 7-11., plate 30, datiran 305-350.

IV A 10 Mosaic of Ananeosis, str. 27-28., plate 81, datiran 450-475. (Campbell se poziva na Levija, ali je uvjerenja da je nastao u trećoj četvrtini st.).

IV A 27 Unidentified Building in 16 O, str. 66., plate 192, datiran 325-400. (Campbell se poziva na Levija i slične motive iz ovoga razdoblja).

IV A 39 Unidentified Building in 25 L, str. 82., plate 230, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija i govori kako ovaj mozaik datira s onima u BATH D i C, te u baptisteriju Kaoussie Church).

Lit. Campbell 1988.

3. središnji krug po čijem obodu teče motiv valovnice s jednim okretom (pasji skok) (BAIEMA 190, DECOR 101b). Unutar kruga upisana su četiri segmenta kruga koji tangiraju u središtu upisan kvadratić.

Marusinac:

A 39, 41, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 10 Mosaic of Ananeosis, str. 27-28., plate 81, datiran 450-475. (Campbell se poziva na Levija, ali je uvjerenja da je nastao u trećoj četvrtini st.).

Lit. Campbell 1988.

4. u kvadrat upisan salomonov čvor (BAIEMA 54).

Marusinac:

E 19, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 91.

J 15, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 93.

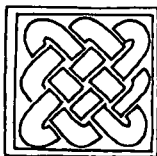
Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 4a BAYTH A, str. 13-14., plate 46, datiran 300-350.

IV A 15a BATH C, str. 36-38., plate 99, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

Lit. Campbell 1988.

5. kvadrat s motivom pletenice s trostrukim prepletom (BAIEMA 58).

Marusinac:

E 11, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 91.

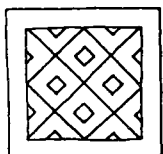
Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 5b BATH D, str. 15-17., plate 49, datiran 300-325.

IV A 15c BATH C, str. 36-38., plate 105, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

Lit. Campbell 1988.

6. jednostavna kvadratna mreža s naglašenim središtima kvadrata (BAIEMA 310, DECOR 123c).

Marusinac:

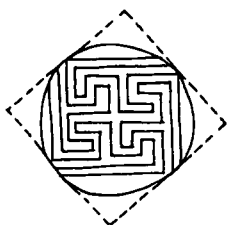
E 11, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 91.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 2e BATH E, str. 7-11., plate 37-38, datiran 305-350.

Lit. Campbell 1988.

7. u krug upisan dijagonalno osovljeni kvadrat. Unutar njega nalazi se motiv zupčastog meandra od svastike s dvostrukim obrnutim okretom (BAIEMA 271, DECOR 36a). Na sl. 49. isti motiv ali u kvadratu.

Marusinac:

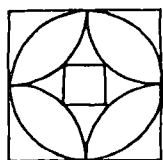
A 43, 45, 47, 49, 51, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj. 5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 5b BATH D, str. 15-17., plate 49, datiran 300-325.

Lit. Campbell 1988.

8. kvadrati ukrašeni motivom četiri u krug poredana vretena s kvadratom u sredini (BAIEMA 15).

Marusinac:

J 21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78,

Tafel 9, Abb. 95.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

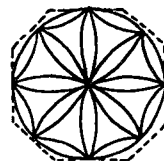
IV A 5h BATH D, str. 15-17., plate 60, datiran 300-325.

IV A 9d HOUSE A, str. 26., plate 80, datiran kasno drugo-rano treće st., ali bez dokaza datacije

IV A 24b HOUSE OF AION, str. 58., plate 169, datiran 235-312 (poziva se na Levija).

IV A 32 Main Street Dig 3, str. 71., plate 201, bez mogućnosti datacije.

Lit. Campbell 1988.

9. u krug upisan osmerokut konkavnih stranica u kojem je ucrtan osmerolist (BAIEMA 29, 111).

Marusinac:

A 63, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj. 5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75,

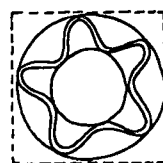
Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 9a HOUSE A, str. 25., plate 78, datiran po Leviju druga pol. drugog i poč. trećeg, ali Campbell sugerira prvu pol. trećeg.

Lit. Campbell 1988.

10. unutar kruga izveden motiv u krug svinutih zvončiča razdijeljenih sinusoidom i vodoravno gradiranih bojom s ubačenim ornamentom (BAIEMA 217, DECOR 60g).

Marusinac:

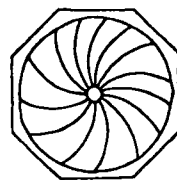
A 53, 55, 57, 59, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj. 5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 15b BATH C, str. 36-38., plate 107, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

Lit. Campbell 1988.

11. u osmerokutu je upisan krug sa četrnaest sfernih isječaka (BAIEMA 86).

Marusinac:

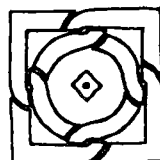
J 21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 95.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 18b Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 43-44., plate 129, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988.

12. preplet četiri srolika trokuta koji zatvaraju kvadrat s krugom u središtu. (BAIEMA 109, 110).

Marusinac:

A 2, 4, 42, 44, 46, str. 53, bilj. 1, 55,

56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

B 2, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 58, 78, Tafel 9, Abb. 23.

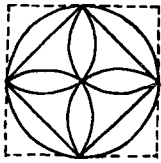
Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 18d Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 133, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

IV A 18e Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 135, datiran 420.-429. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988.

13. u krugu dijagonalno osvojen kvadrat ispunjen četverolistom (BAIEMA 18, 109).

Marusinac:

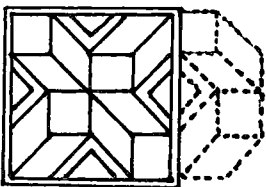
A 61, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj. 5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 18d Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 133, datiran 387. po natpisu.

Lit. Campbell 1988.

14. motiv kao isječak kompozicije osmerokuta koji se sijeku i tako međusobno zatvaraju kvadrate i nepravilne šesterokute koji su prikazani kao kvadri (BAIEMA 501,

DECOR 212g). Tako se dobiva dojam mreže kasetiranog stropa.

Marusinac:

A 61, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

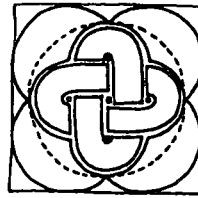
Antiohija:

IV A 24c HOUSE OF AION, str. 58-59., plate 172, datiran poslije 500.

IV A 27 Unidentified Building in 16 O, str. 66., plate 192, datiran 325-400. (Campbell se poziva na Levija i slične motive iz ovoga razdoblja).

IV A 39 Unidentified Building in 25 L, str. 82., plate 230, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija i govori kako ovaj mozaik datira s onima u BATH D i C, te u baptisteriju Kaoussie Church).

Lit. Campbell 1988.

15. oblokritni križ (kvadrilob) (BAIEMA 35) unutar kojega se nalazi salomonov čvor (BAIEMA 54).

Marusinac:

A 61, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75,

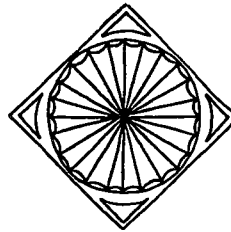
Tafel 9, Abb. 90.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 40a HOUSE OF TRAJAN'S AQUEDUCT, str. 83-84., plate 232, datiran 98-115. (prema datiranoj opeci s utisnutom godinom)

Lit. Campbell 1988.

16. dijagonalno osvojeni kvadrati s upisanom kružnicom, unutar koje se nalazi višebojni motiv tridesetvodijelne paukove mreže, odnosno rozete (BAIEMA 89).

Marusinac:

E 7, 10, 12, 15, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 91.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 18d Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 133, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988.

Rubne trake

1. traka u obliku zmijske kože, (BAIEMA 143, DECOR 6b).

Marusinac:

A 1-69, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 80, 90.

E 1-21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 70, 89, 91.

J 15, 27, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 79, 95.

Lit. Dyggve, 1939.

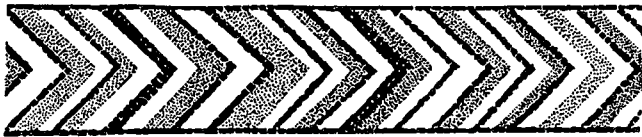
Antiohija:

IV A 1b House of Ktisis, str. 5, 6, plate 5, datiran prema Leviju 500-526.

IV A 2b, BATH E, str. 7-11, plate 7, 8, 14, 16, datiran prema Leviju 305-350.

- IV A 10 Mosaic of Ananeosis, str. 27-28., plate 81, datiran 450-475. (Campbell se poziva na Levija, ali je uvjerenja da je nastao u trećoj četvrtini st.).
- IV A 15a BATH C, str. 36-38., plate 102, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).
- IV A 18b Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 43-44., plate 129, 130, datiran 387. po natpisu na mozaiku.
- IV A 38b Barracks House, str. 80, 81, plate 226, 227, fig. 28, datiran prema Leviju 450-475, ali Campbell upozorava da bi prema analogijama mogao biti i raniji i kasniji!
- IV A 39 Unidentified Building in 25 L, str. 82., plate 230, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija i govori kako ovaj mozaik datira s onima u BATH D i C, te u baptisteriju Kaoussie Church).
- Lit. Campbell 1988.

2. traka u obliku nanizanih priljubljenih rogova, odnosno riblje kosti (BAIEMA 152, DECOR 7f).

Marusinac:

- D 1-18, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.
- Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

- IV A 18c Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 44., plate 132, datiran 387. po natpisu na mozaiku.
- Lit. Campbell 1988.

3. niz nazubljenih trokuta (BAIEMA 161, DECOR 10g, h).

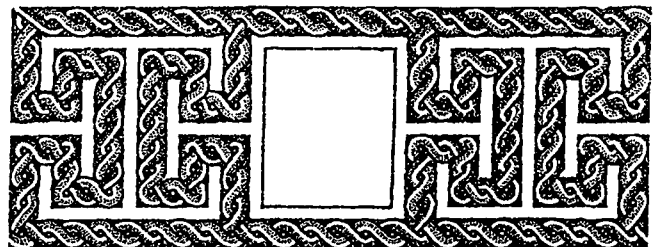
Marusinac:

- A 37, 61, 63, 65, 67, 69, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj. 5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.
- D 15, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 91.
- Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

- IV A 2b BATH E, str. 7-11., plate 14, 19, datiran 305-350.
- IV A 3 Church of Machouka, str. 12., plate 43, datiran 500-526.

- IV A 5h BATH D, str. 15-17., plate 63, datiran 300-325.
- IV A 7 Atrium Haus, str. 19-22., plate 70,71,72,73,74, datiran 115-150.
- IV A 9d HOUSE A, str. 26., plate 80, datiran kasno drugo-rano treće st., ali bez dokaza datacije
- IV A 15c BATH C, str. 36-38., plate 105, 106, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).
- IV A 17b House of the Peddler Eroses, str. 41-42., plate 123, datiran 235.-312. (Campbell se poziva na Levija).
- IV A 23e House of Iphigeneia, str. 55-56., plate 166, 167, datiran 193.-235. prema Leviju (Campbell se poziva na nalaze novca koji upućuju na 180.).
- IV A 25b House of the Calendar, str. 60-62., plate 176, 177, 182, datiran u drugo stoljeće, prema Leviju AMP 36, uništen u velikom potresu 115.
- IV A 26a House of the Drunken Dionysos, str. 63., plate 186-188, datiran krajem prvog ili poč. drugog st., prije velikog potresa 115.
- IV A 26b House of the Drunken Dionysos, str. 64, 65., plate 189-190, datiran prema Leviju 235-312., ali Campbell prema novcu upućuje na 254-268.
- IV A 34 House of the Bacchic Thiasos, str. 73., plate 203, 204, datiran drugo st. vjeroj. Hadrian/Antonin 117-192.g.
- IV A 35c House of the Mysteries of Isis, str. 74-76., plate 211, datiran prema Leviju 193-235, ali Campbell misli da je to prerano pa predlaže sredinu 3. st.
- Lit. Campbell 1988.
- 4. traka s nasuprotno postavljenim dvostrukim T meandrom (BAIEMA 152, DECOR 41b).**

Marusinac:

- D 1-18, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.
- Lit. Dyggve, 1939.
- Antiohija:
- IV A 36, Necropolis Dig C, Tomb of Mnemosyne, str. 77, 78, plate 217-220., datiran 350-400.
- Lit. Campbell 1988.

5. traka s motivom zvončica razdijeljenih sinusoidom i vodoravno gradiranih bojom s ubačenim ukrasom (BAIEMA 217, DECOR 60g).

Marusinac:

A 53, 55, 57, 59, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

J 12, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 96.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 2b BATH E, str. 7-11., plate 7, 19, datiran 305-350.

IV A 5h BATH D, str. 15-17., plate 64, 65, datiran 300-325.

IV A 15c BATH C, str. 36-38., plate 105, 106, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 17a House of the Peddler Erotes, str. 41-42., plate 122, datiran 235-312. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 25b House of the Calendar, str. 60-62., plate 176, 177, 182, datiran u drugo stoljeće, prema Leviju AMP 36, uništen u velikom potresu 115.

Lit. Campbell, 1988.

6. traka od dvostruke pletenice (BAIEMA 194, DECOR 70 j).

Marusinac:

A 1-69, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 80, 90.

D 1-18, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.

E 1-21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 70, 89, 91.

F 2, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 59, bilj. 7, 60, 71, 73, 78, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69.

J 1-29, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 23, 67, 70, 79, 93, 95, 96.

N, str. 55, 56, 60, 61, Abb. 23, 68.

P, str. 55, 56, 61, 62, 78, 79, 154, Abb. 23, 75, 77.

memorija E, str. 55, 56, 61, 78, 79, 80, 154, Abb. 23, 107, 151.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 1b House of Ktisis, str. 5, 6, plate 2, 3, datiran prema Leviju 500-526.

IV A 4a BATH A, str. 13-14., plate 45, 46, datiran 300-350.

IV A 5h BATH D, str. 15-17., plate 60-66, datiran 300-325.

IV A 7 Atrium Haus, str. 19-22., plate 68, 72, 73, 74, datiran 115-150.

IV A 9a HOUSE A, str. 25., plate 78, datiran po Leviju druga pol. drugog i poč. trećeg, ali Campbell sugerira prvu pol. trećeg:

IV A 10 Mosaic of Ananeosis, str. 27-28., plate 81, datiran 450-475. (Campbell se poziva na Levija, ali je uvjerenja da je nastao u trećoj četvrtini st.).

IV A 12i House of Polyphemos and Galateia, str. 30-31., plate 86-90, datiran tokom prvog st. i uništen u potresu 115.

IV A 13ii Feleet Vilage, Area 2, str. 32-33., plate 92-93, datiran 475-500. prema Leviju

IV A 18b Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 43-44., plate 129, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

IV A 18d Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 133, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

IV A 18f Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 135, 136, datiran 420-429 po natpisu na mozaiku.

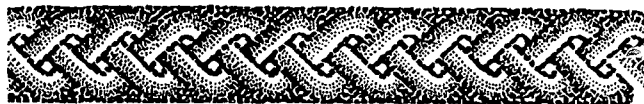
IV A 25b i/ii House of the Calendar, str. 60-62., plate 176, 180-185, datiran u drugo stoljeće, prema Leviju AMP 36, uništen u velikom potresu 115.

IV A 34 House of the Bacchic Thiasos, str. 73., plate 203, 204, datiran u drugo st. vjerojatno za vrijeme Hadrian/Antonin 117-192.g.

IV A 36, Necropolis Dig C, Tomb of Mnemosyne, str. 77, 78, plate 217-220., datiran 350-400.

Lit. Campbell 1988.

7. traka od trostruke pletenice (BAIEMA 196, DECOR 72d).

Marusinac:

grobna eksedra A1, str. 8, 55, 56, 78, Abb. 10, 11, 23, 67, 101, 102.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 12i House of Polyphemos and Galateia, str. 30-31., plate 86-90, datiran tokom prvog st. i uništen u potresu 115.

IV A 40a HOUSE OF TRAJAN'S AQUEDUCT, str. 83-84., plate 232, datiran 98-115 (prema datiranoj opeci s utisnutom godinom)

Lit. Campbell 1988.

8. traka s motivom valovnice (pasji skok) s jednim okretom (BAIEMA 190, DECOR 101 b).

Marusinac:

A 39, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj. 5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

D 18, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 91.

J 21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 95.

grobna eksedra A1, str. 8, 55, 56, 78, Abb. 10, 11, 23, 67, 101, 102.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 5h BATH D, str. 15-17., plate 60-66, datiran 300-325.

IV A 7 Atrium Haus, str. 19-22., plate 68, 73, 74, datiran 115-150.

IV A 10 Mosaic of Ananeosis, str. 27-28., plate 81, datiran 450-475. (Campbell se poziva na Levija, ali je uvjerenja da je nastao u trećoj četvrtini st.).

IV A 12i House of Polyphemos and Galateia, str. 30-31., plate 86-90, datiran tokom prvog st. i uništen u potresu 115.

IV A 15a BATH C, str. 36-38., plate 100, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 16a Fragments of Topographical Border, str. 39-40., plate 118, 119, datiran kasno 2. i rano 3. st. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 19 Magdough Mosaic, str. 48, plate 140, datiran 500-525. prema Leviju

IV A 20a ii BATH F, str. 49, 50, plate 143-148, datiran 325-350.

IV A 21 Briseis' Farewell, str. 52, plate 159, datiran prema Leviju Hadrian/Antonin 117-192., a Campbell predlaže kraj 2. i poč. 3. st.

IV A 22 Unidentified Building in 14 R, str. 53, plate 160, datiran upitno u kraj 5. i poč. 6. st.

IV A 24c Hous of Anion, str. 57-59, plate 170-173., datiran poslije 500.

IV A 25b i/ii House of the Calendar, str. 60-62., plate 176, 180-185, datiran u drugo stoljeće, prema Leviju AMP 36, uništen u velikom potresu 115.

IV A 26a House of the Drunken Dionysos, str. 63.,

plate 186-188, datiran krajem prvog ili poč. drugog st., prije velikog potresa 115.

IV A 34 House of the Bacchic Thiasos, str. 73., plate 203, 204, datiran u drugo st. vjerojatno za vrijeme Hadrian/Antonin 117-192.g.

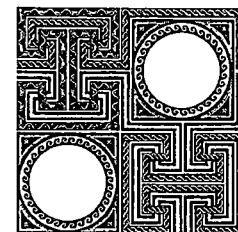
IV A 35b House of the Mysteries of Isis, str. 74-76., plate 209, 210, datiran prema Leviju 193-235, ali Campbell misli da je to prerano pa predlaže sredinu 3. st.

IV A 36, Necropolis Dig C, Tomb of Mnemosyne, str. 77, 78, plate 217-220., datiran 350-400.

IV A 40a HOUSE OF TRAJAN'S AQUEDUCT, str. 83-84., plate 232, datiran 98-115. (prema datiranoj opeci s utisnutom godinom).

Lit. Campbell 1988.

9. široka pravokutna mreža meandara od svastika s jednim okretom i dvostrukim T oblikom (BAIEMA 267, DECOR 40e,g-kao posebna inačica salonitanske radionice, 195b).

Marusinac:

D 1-18, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.

O, str. 55, 56, 61, Abb. 23, 74, 76.

K, str. 55, 56, 60, 61, 62, bilj. 15, 67, Abb. 23, 68, 71, 72, 73.

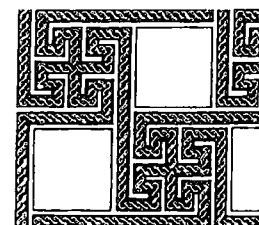
Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

Mozaik iz Konstantinove vile datiran oko 350 g.

Lit. Campbell 1983: 143-148; C. BARSANTI 1994: 597, fig. 5.

10. široka pravokutna mreža zupčastih meandara od svastike s dvostrukim obrnutim okretom, a sve izvedeno trakom dvostruke višebojne pletenice (BAIEMA 194, 271, DECOR 39e, 70j, 194c).

Marusinac:

E 1-21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 70, 89, 91.

F 2, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 59, bilj. 7, 60, 71, 73, 78, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69.

J 1-29, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 23, 67, 70, 79, 93, 95, 96.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 2b BATH E, str. 7-11., plate 7, 8, datiran 305-350.

IV A 5f BATH D, str. 15-17., plate 53-58, datiran 300-325.

IV A 7 Atrium Haus, str. 19-22., plate 68, 70, 72, 73, 74, datiran 115-150.

IV A 18a Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 43-44., plate 126-128, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988.

Uzorci sastavnica

1. sastavnica s dijagonalno usmjerenom višebojnom mrežom kvadrata međusobno odijeljenih retikularnim nizovima kockica u kojima su upisani manji kvadrati (BAIEMA 310, DECOR 15g, 124a,b,c).

Marusinac:

B 3, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69.

E 11, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 91.

Lit. Dyggve, 1939.

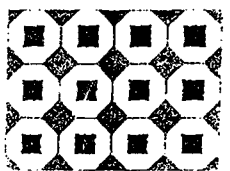
Antiohija:

IV A 18c Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 44., plate 131-132, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

IV A 18i Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 44., plate 131-132, datiran početkom 6. st.

Lit. Campbell 1988.

Napomena: Ovaj uzorak se u Antiohiji na mozaicima javlja u raznim inačicama 23 puta, a najsličniji marusinačkim su na gore navedenim položajima.

2. sastavnica od povezanih nepravilnih osmerokuta koji međusobno zatvaraju dijagonalno osovljene nazubljene kvadrate s upisanim manjim kvadratima (BAIEMA 344, 346, DECOR 163a,c).

Marusinac:

B 1, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 71, Abb. 23, 67, 91. L, str. 55, 56, 61, Abb. 23, 68, 73.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 2a BATH E, str. 7-11., plate 6, datiran 305-350.

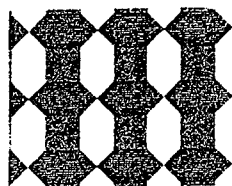
IV A 5h BATH D, str. 15-17., plate 60-66, datiran 300-325.

IV A 15e BATH C, str. 36-38., plate 111, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 18b Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 43-44., plate 130, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

IV A 27 Unidentified Building in 16 O, str. 66., plate 192, datiran 325-400. (Campbell se poziva na Levija i slične motive iz ovoga razdoblja).

Lit. Campbell 1988.

3. sastavnica osmerokuta koji se sijeku i tako zatvaraju kvadrate i nepravilne šesterokute (BAIEMA 350, DECOR 169c,d).

Marusinac:

C 5, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58,

Tafel 9, Abb. 23, 67.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

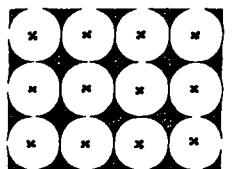
IV A 2d BATH E, str. 7-11., plate 35, datiran 305-350.

IV A 3 Church of Machouka, str. 12., plate 43, datiran 500-526.

IV A 5f BATH D, str. 15-17., plate 53-58, datiran 300-325.

IV A 20b BATH F, str. 49, 50, plate 149-154, datiran 526-540.

Lit. Campbell 1988.

4. sastavnica od nepovezanih bijelih krugova na sivocrnoj podlozi, u čijim središtima su upisani motivi križolikih sivocrnih cvijetova. Krugovi međusobno zatvaraju kvadrate konkavnih stranica u kojima

se kao ukras nalazi maleni kvadratić (BAIEMA 107, 431, DECOR 231a).

Marusinac:

A 0, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, Tafel 9, Abb. 23, 67, 90.

C 1, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 71, Tafel 9, Abb. 23, 67.

F 0, str. 55, 56, 57, bilj.5, 60, Tafel 9, Abb. 23, 67.7

Lit. Dyggve, 1939.

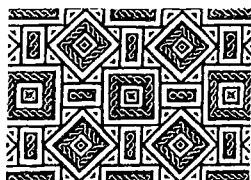
Antiohija:

IV A 15f BATH C, str. 36-38., plate 113, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 30 Unidentified Building in 17 P, str. 69., plate 195, datiran 6. st.

IV A 38c Barracks House, str. 80, 81, plate 228, fig. 28, datiran prema Leviju 450-475, ali Campbell upozorava da bi prema analogijama mogao biti i raniji i kasniji!

Lit. Campbell 1988.

5. sastavnica koja sadrži pravokutnu mrežu traka na čijim sjecištima se nalazi kvadrat koji prelazi širinu traka, s upisanim dijagonalno postavljenim kvadratima u međuprostorima (BAIEMA 329, DECOR 146b).

Marusinac:

E 11, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 91.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 2e, BATH E, str. 7-11, plate 37, 38, datiran prema Leviju 305-350.

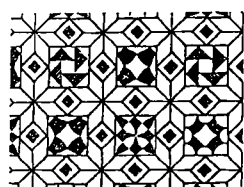
IV A 5b, f, h BATH D, str. 15-17., plate 49, 53-58, 60, datiran 300-325.

IV A 10 Mosaic of Ananeosis, str. 27-28., plate 81, datiran 450-475. (Campbell se poziva na Levija, ali je uvjerenja da je nastao u trećoj četvrtini st.).

IV A 15f BATH C, str. 36-38., plate 113, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 39 Unidentified Building in 25 L, str. 82., plate 230, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija i govori kako ovaj mozaik datira s onima u BATH D i C, te u baptisteriju Kaoussie Church).

Lit. Campbell 1988.

6. sastavnica s mrežom osmorombičnih zvijezda koje međusobno zatvaraju velike i male dijagonalno postavljene kvadrate (BAIEMA 75, DECOR 173b).

Marusinac:

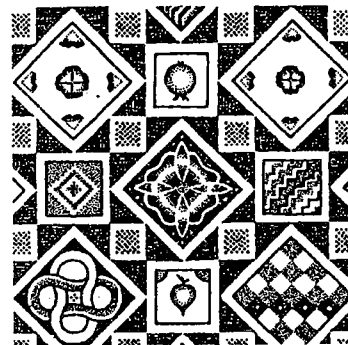
E 1-21(19), str. E 1-21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 70, 89, 91.

Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

IV A 24a HOUSE OF AION, str. 57-58., plate 168, datiran poslije 235-312. prema Leviju.

Lit. Campbell 1988.

7. sastavnica kao mreža velikih, srednjih i malih kvadrata koji se međusobno dodiruju u jednoj točki (BAIEMA 337, DECOR 147a).

Marusinac:

C 6, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 64, 71, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.

Lit. Dyggve, 1939.

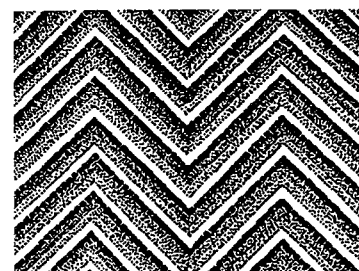
Antiohija:

IV A 4a BATH A, str. 13-14., plate 46, datiran 300-350.

IV A 18d Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 133, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

IV A 18f Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 135, 136, datiran 420-429. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988.

8. sastavnica ispunjena neprekinutim nizom motiva rogova tj. pravokutno lomljenih raznobojnih retikularno izvedenih nizova (BAIEMA 309, DECOR 199c).

Marusinac:

C 7, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 64, 71, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.

Lit. Dyggve, 1939.

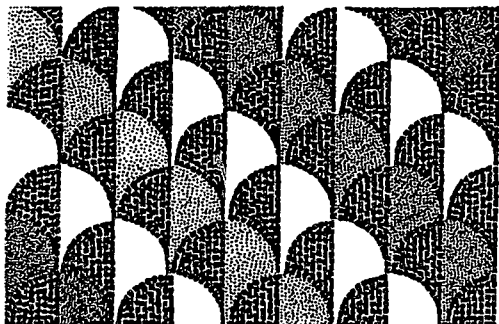
Antiohija:

IV A 20a ii BATH F, str. 49, 50, plate 143-148, datiran 325-350.

IV A 27 Unidentified Building in 16 O, str. 66., plate 192, datiran 325-400. (Campbell se poziva na Levija i slične motive iz ovoga razdoblja).

Lit. Campbell 1988

9. sastavnica ljuski s izmjenom bijele, sivocrne, sive, crvene i žute boje u pravilnim redovima (BAIEMA 75, 448, DECOR 217e, 218).

Marusinac:

D 1, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67.

E 13, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 70, 89, 91.

F 2, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 59, bilj. 7, 60, 71, 73, 78, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69.

Lit. Dyggve, 1939

Antiohija:

IV A 3 Church of Machouka, str. 12., plate 43, datiran 500-526.

IV A 15a BATH C, str. 36-38., plate 100, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

IV A 18g Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 46., plate 137, datiran kraj 5. st.

IV A 20b BATH F, str. 50, 51, plate 152-154, datiran 526-540.

IV A 22 Unidentified Building in 14 R, str. 53, plate 160, datiran upitno u kraj 5. i poč. 6. st.

Lit. Campbell 1988

10. sastavnica s dijagonalno usmjerenom mrežom zupčastog meandra od svastike s dvostrukim obrnutim okretom (DECOR 190a+194a).

Marusinac:

D 15, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.

Lit. Dyggve, 1939.

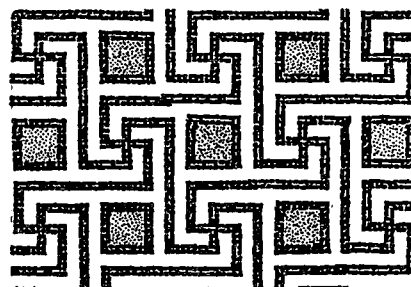
Antiohija:

IV A 18a Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 43, plate 126-128, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

IV A 18f Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 135, 136, datiran 420-429. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988

11. sastavnica meandara od svastike s jednim okretom i kvadrata koji su ispunjeni manjim zupčastim dijagonalno usmjerenim kvadratićem u čijem središtu je ukrasni križić (BAIEMA 490, DECOR 191).

Marusinac:

G 1-2, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, Tafel 9, Abb. 23, 67, 92.

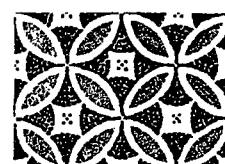
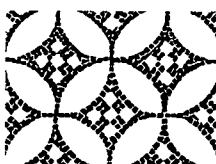
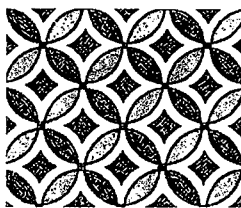
Lit. Dyggve, 1939

Antiohija:

IV A 15a i BATH C, str. 36-38., plate 98, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).

Lit. Campbell 1988

12. sastavnice četverolista koji međusobno stvaraju kružnice koje se sijeku i tako zatvaraju kvadrate konkavnih stranica ili motiv malteškog križa (BAIEMA 437, DECOR 237a, 238a,e 239f).

Marusinac:

A 38, 54, 64, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.

E 1, 5, 17, 21, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 64, 65, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 70, 89.

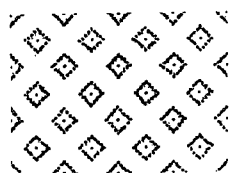
H 1, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 71, Tafel 9, Abb. 23, 67, 94.

O, str. 55, 56, 61, Abb. 23, 74, 76.

Lit. Dyggve, 1939

Antiohija:

- IV A 6 Area West of Atrium House, str. 18., plate 67, datiran 115-150 isto kao IV A 7.
- IV A 9a HOUSE A, str. 26., plate 76-78, datiran kasno drugo-rano treće st., ali bez dokaza datacije
- IV A 12iv House of Polyphemos and Galateia, str. 30-31., plate 89, datiran tokom prvog st. i uništen u potresu 115.
- IV A 15a ix BATH C, str. 36-38., plate 101, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija).
- IV A 18f Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45, plate 135, 136, datiran 420-429. po natpisu na mozaiku.
- IV A 23a House of Iphigeneia, str. 54-55., plate 161, datiran 117-192. prema Leviju (Campbell se poziva na nalaze novca koji upućuju na 180.).
- IV A 39 Unidentified Building in 25 L, str. 82., plate 230, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija i govori kako ovaj mozaik datira s onima u BATH D i C, te u baptisteriju Kaoussie Church).
- IV A 40a HOUSE OF TRAJAN'S AQUEDUCT, str. 83-84., plate 232, datiran 98-115. (prema datiranoj opeci s utisnutom godinom).
- Lit. Campbell 1988.

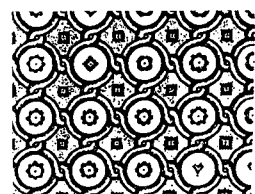
13. sastavnica s nepovezanim, zupčasto izvedenim kvadratima, koji su određeni dijagonalnom kvadratnom mrežom jednobojnih traka (BAIEMA 310, DECOR 113f).

Marusinac:

- H 7, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 71, Tafel 9, Abb. 23, 67.
- Obrub između K i L, M, N, str. str. 55, 56, 60, 61, Abb. 23, 68, 71, 73.
- Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

- IV A 35b House of the Mysteries of Isis, str. 74-76., plate 209, 210, datiran prema Leviju 193-235., ali Campbell misli da je to prerano pa predlaže sredinu 3. st.
- Lit. Campbell 1988.

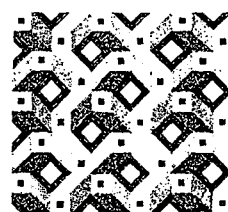
14. sastavnica ispunjena prepletom motiva jastuka i sinusoidne trake koji međusobno zatvaraju veće i manje krugove, te nepravilnih osmerokuta konkavnih stranica (BAIEMA 481, DECOR 235a). Osmerokuti

su ispunjeni dijagonalno usmjerenim zupčastim

kvadratima, dok su u krugovima upisani križoliki cvjetovi.

Marusinac:

- F 3, str. 78, Tafel 9, Abb. 23, 67, 69, 104, 105.
- J 27, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 60, 61, 67, bilj. 28, 70, 71, 74, 75, 76, 78, Tafel 9, Abb. 79, 95.
- Lit. Dyggve, 1939.
- Antiohija:
- IV A 14a Mosaic of the Biblical Inscription, str. 34-35., plate 94, datiran prema Leviju 450-475.
- Lit. Campbell 1988.

15. sastavnica osmerokuta koji se sijeku i tako međusobno zatvaraju kvadrate i nepravilne šesterokute koji su prikazani kao kvadri (BAIEMA 501, DECOR 212g).

Marusinac:

- A 62, str. 53, bilj. 1, 55, 56, 57, bilj.5, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 75, Tafel 9, Abb. 90.
- D 6, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67.
- Lit. Dyggve, 1939.

Antiohija:

- IV A 24a House of Anion, str. 57-58, plate 168, datiran 235-312. prema Leviju
- IV A 24c House of Anion, str. 57-59, plate 172, datiran poslije 500.
- IV A 27 Unidentified Building in 16 O, str. 66., plate 192, datiran 325-400. (Campbell se poziva na Levija i slične motive iz ovoga razdoblja).
- IV A 39 Unidentified Building in 25 L, str. 82., plate 230, datiran 350-400. (Campbell se poziva na Levija i govori kako ovaj mozaik datira s onima u BATH D i C, te u baptisteriju Kaoussie Church).
- Lit. Campbell 1988.

16. sastavnica od dijagonalno položenih grčkih križeva koji se hastama međusobno dodiruju (DECOR 142a, 145g).

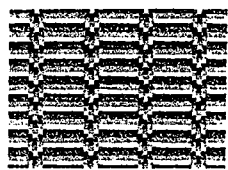
Marusinac:

- H 4, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 71, Tafel 9, Abb. 23, 67, 94.
- Lit. Dyggve, 1939.
- Antiohija:
- IV A 2c, BATH E, str. 7-11, plate 22-34, datiran prema Leviju 305-350.

IV A 12 iii House of Polyphemos and Galateia, str. 30-31., plate 88, datiran tokom prvog st. i uništen u potresu 115.

IV A 20a ii BATH F, str. 49, 50, plate 143-148, datiran 325-350.

Lit. Campbell 1988.

17. sastavnica s motivima višebojnih rebara s ugbima izvedenih od nizova koji se pravilno izmjenjuju u obliku duge (BAIEMA 524, DECOR 112e).

Marusinac:

D 12, str. 55, 56, 57, bilj. 5, 58, 59, 67, bilj. 28, 70, 71, 73, 75, Tafel 9, Abb. 23, 67, 91.

Lit. Dyggve, 1939.

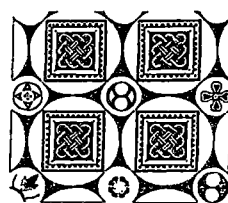
Antiohija:

IV A 10 Mosaic of Ananeosis, str. 27-28., plate 81, datiran 450-475. (Campbell se poziva na Levija, ali je uvjerenja da je nastao u trećoj četvrtini st.).

IV A 18a Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 43-44., plate 126-128, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988.

SUPETAR

18. sastavnica od dva niza velikih i tri niza malih međusobno povezanih kružnica (BAIEMA 431). Male opisuju kvadrate na presjecištima traka u kojima je upisan motiv križolikog cvijeta (BAIEMA 107), dok velike kružnice

opisuju veće kvadrate između traka. Međusobno kružnice zatvaraju pravokutnike konkavnih stranica (BAIEMA 323+431=334, DECOR 144e, 147b).

Supetar:

Mozaik u sjevernom brodu

Lit. Jeličić-Radonić 1994: 57-62; Jeličić-Radonić 1994: 34, 35 s fotografijom.

Antiohija:

IV A 5c BATH D, str. 15-17., figure 8, datiran 300-325.

IV A 18d Kaoussie Church, Martyrion of St. Babylas, str. 45., plate 133, datiran 387. po natpisu na mozaiku.

Lit. Campbell 1988.

POPIS KRATICA

BAIEMA	- M. BLANCHARD, J. CHRISTOPHE, J. P. DARMON, H. LAVAGNE, R. PRUDHOMME i H. STERN, Répertoire graphique du décor géométrique dans la mosaïque antique, Bulletin d'information de l'Association internationale pour l'étude de la mosaïque antique IV, Paris 1973.	HENRI LAVAGNE, RICHARD PRUDHOMME, HENRI STERN, La décor géométrique de la mosaïque romaine, Répertoire graphique et descriptif des compositions linéaires et isotropes, Picard, Paris 1985.
BASD	- Bulletino di archeologia e storia dalmata, Split.	EHU - Enciklopedija Hrvatske Umjetnosti
CMGR I	- La Mosaïque Gréco - Romaine, Paris 29 Août - 3 Septembre 1963., Paris 1965., C.N.R.S., (Actes du 1. Colloque International pour l'Etude de la Mosaïque antique).	EJ - Enciklopedija Jugoslavije, Zagreb
DECOR	- CATHERINE BALMELLE, MICHÈLE BLANCHARD - LEMÉE, JEANNINE CHRISTOPHE, JEAN - PIERRE DARMON, ANNE - MARIE GUIMIER SORBETS,	ELU - Enciklopedija likovnih umjetnosti, Zagreb.
		LEJ - Likovna enciklopedija Jugoslavije, Zagreb.
		PPUD - Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, Split.
		SD - Slobodna Dalmacija, Split
		VAHD - Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Split.
		VMKH - Vjesnik muzealaca i konzervatora Hrvatske, Zagreb.

POPIS LITERATURE

- Alföldy 1965 G. Alföldy, *Bevölkerung und Gesellschaft der römischen Provinz Dalmatien*, Budapest 1965.
- Barsanti 1994 C. Barsanti, *I mosaici di Antiochia: riflessioni sulla documentazione archeologica superstite*, Atti del 1 Colloquio dell'Associazione Italiana per lo Studio e la Conservazione del Mosaico (AISCOM), Ravenna 1994.
- Bilić 1984 J. Bilić, *Antika*, LEJ 1, Zagreb 1984.
- Brønsted 1928 J. Brønsted, *Les mosaïques, La Basilique des cinq Martyrs a Kapljuč*, Recherches a Salone 1, Copenhagen 1928.
- Bulić 1890 F. Bulić, *Ritrovamenti risquardanti la topografia suburbana dell'antico Salona*, BASD 13, Split 1890.
- Bulić 1893 F. Bulić, *Scavi nell'antico cemetero di Marusinac a Salona*, BASD 16, Split 1893.
- Bulić 1898 F. Bulić, *Scavi nell'antico cemetero cristiano di Marusinac*, BASD 21, Split 1898.
- Bulić 1899 F. Bulić, *Scavi nell'antico cemetero cristiano di Marusinac a Salona durante l'a. 1898.*, BASD 22, Split 1899.
- Bulić 1902 Scavi nella basilica episcopalis urbana a Salona durante l'a. 1901., BASD 25, Split 1902.
- Bulić 1903 F. Bulić, *Scavi nella basilica episcopalis urbana a Salona durante l'a. 1902.*, BASD 26, Split 1903.
- Bulić 1904 F. Bulić, *Scavi nella basilica episcopalis urbana a Salona durante gli a.1903 e 1904.*, BASD 27, Split 1904.
- Bulić&Bervaldi 1912.-13 F. Bulić & J. Bervaldi, *Kronotaksa solinskih biskupa*, Zagreb 1912.-13.
- Bulić 1925 F. Bulić, *Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij*, Zbornik Matice Hrvatske 1, O tisućoj godišnjici hrvatskog kraljevstva, Zagreb 1925.
- Bulić&Karaman 1927 F. Bulić & Lj. Karaman, *Palača cara Dioklecijana u Splitu*, Zagreb 1927.
- Bulić 1984 F. Bulić, *Mučenici solinski - Broj i stališ, godina i dan smrti mučenika solinskih*, Izabrani spisi, Split 1984.
- Bulić 1986 F. Bulić, *Po ruševinama stare Salone*, Split 1986.
- Buzov 1985 M. Buzov, *Pitanje domaćih mozaičkih radionica*, Prilozi 2, Zagreb 1985.
- Buzov 1986./87 M. Buzov, *Antički i ranokršćanski mozaici s natpisom u Jugoslaviji*, Prilozi 3-4, Zagreb 1986/87.
- Buzov i Red. 1987 M. Buzov i Red., *Mozaik*, LEJ 2, Zagreb 1987.
- Buzov 1988 M. Buzov, *Prilog paleografiji ranokršćanskih mozaičkih natpisa u Istri i Dalmaciji*, Prinosi Odjela za arheologiju, Zagreb 1988.
- Buzov 1990 M. Buzov, *Prilog poznavanju osobnih imena sa mozaičkih natpisa u Jugoslaviji*, Prilozi 7, Zagreb 1990.
- Buzov 1991 M. Buzov, *Mozaička dekoracija u kasnoantičkoj arhitekturi na istočnoj obali Jadrana*, Prilozi 8, Zagreb 1991.
- Buzov 1992 Pjesnikinja Sapfo s Muzama na mozaiku iz Solina, Prilozi 9, Zagreb 1992.
- Cambi 1976 N. Cambi, *Neki problemi starokršćanske arheologije na istočnoj jadranskoj obali*, Materijali XII, Zadar 1976.
- Cambi 1994 N. Cambi, *Dioklecijanova palača i Dioklecijan (lik i ličnost)*, Dioklecijanova palača, katalog izložbe, Lions club, Split 1994.
- Cambi 1995 N. Cambi, *Mozaik*, EHU 1, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1995.
- Campbell 1980 S. Campbell, *Antioch and the Corpus of Mosaics in Southern Turkey*, III Colloquio internazionale sul mosaico antioco, Ravenna 6-10 settembre 1980., ed. Raffaella Farioli Campanati, 1, Ravenna 1983
- Campbell 1988 S. Campbell, *The Mosaics of Antioch, The Corpus of Mosaic Pavements in Turkey*, Subsidia mediaevalia 15, Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto 1988.
- Carrara 1852 F. Carrara, *De Scavi di Salona nel 1850*, Memoria del profesore F. Carrara, Prag 1952.
- Ceci 1963 E. Ceci, *I monumenti cristiani di Salona*, Milano 1963.
- Chevalier 1995 P. Chevalier, *Salona II, Ecclesiae Dalantiae, L'architecture paléochrétienne de la province romaine de Dalantie (IVe-VIe s.)*, (1 volume de catalogue), (2 volume de commentaire), Split-Rim 1995.
- CMGR I 1965 La Mosaïque Gréco-Romaine, Paris 29 Août - 3 Septembre 1963, Paris, C.N.R.S., 1965 (Actes du 1. Colloque International pour l'Etude de la Mosaïque antique)
- Čremošnik 1984 I. Čremošnik, *Mozaici i zidno slikarstvo rimskog doba u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo 1984.
- DECOR 1985 Catherine Balmelle, Michele Blanchard-Lemée, Jeannine Christophe, Jean-Pierre Darmon, Anne-Marie Guimier-Sorbets, Henri Lavagne, Richard Prudhomme, Henri Stern, *La décor géométrique de la mosaïque romaine, Répertoire graphique et descriptif des compositions linéaires et isotropes*, Picard, Paris 1985.
- Delehaye 1912 P. I. Delehaye, *Contributo bibliografico alla questione dei martiri salonitani*, Suppl. BASD 35, Split 1912.
- Dyggve 1939 E. Dyggve, *Die Mosaiken, Der Altchristliche Friedhof Marusinac*, Forschungen in Salona 3, Wien 1939.
- Dyggve 1951 E. Dyggve, *History of Salonitan Christianity*, Oslo 1951.
- Dyggve 1957 E. Dyggve, *Le baptistère de la "basilica urbana" à Salone d'après les fouilles de 1949*, Actes du V Congrès international d'archéologie chrétienne, Aix-en-provence 13-19. sept.1954., 1957.

- Dyggve 1957a E. Dyggve, Nova basilica discoperta u Solinu, *Peristil* 2, Split 1957.
- Dyggve 1962 E. Dyggve, Sui mosaici pavimentali, Stuchi e mosaici alto medioevali, *Atti dell'ottavo Congresso di studi sull'arte dell'alto medioevo*, Milano 1962.
- Dyggve 1989 E. Dyggve, Povijest salonitanskog kršćanstva, *Izabrani spisi*, Književni krug, Split 1989.
- Dyggve&Egger 1939 E. Dyggve & R. Egger, *Der Altchristliche Friedhof Marusinac*, *Forschungen in Salona III*, Wien 1939.
- Egger 1917 R. Egger, *Zur Entstehungsgeschichte und Bedeutung der Kirchen von Salona*, *Forschungen in Salona I*, Wien 1917.
- Farneti 1993 M. Farneti, *Glossario tecnico-storico del mosaico*, Longo Editore, Ravenna 1993.
- Gabričević 1987 B. Gabričević, *Kršćanstvo u Iliriku do dolaska Slavena*, *Studije i članci o religijama i kultovima antičkog svijeta*, Split 1987.
- Gabrić&Marasović 1963 B. Gabrić & T. Marasović, *Dioklecijanova palača u Splitu*, *Iskapanje i uređenje prizemnih dvorana*, *Izdanje odjela za urbanizam i komunalne poslove općine Split*, Split 1963.
- Gerber 1917 W. Gerber, *Basilica episcopalis urbana*, *Forschungen in Salona I*, Wien 1917.
- Gerber 1917b W. Gerber, *Verzeichnis der Höfenkoten bei den Ausgrabungen in Salona*, *Forschungen in Salona I*, Wien 1917.
- Ivanišević 1994 M. Ivanišević, *Povijesni izvori*, *Salona Christiana*, Split 1994.
- Ivanišević 1994a M. Ivanišević, *Salonitanski biskupi*, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 86, Split 1994.
- Jelić 1894 L. Jelić, *Scavi nell'antico cimitero cristiano di Marusinac a Salona*, *BASD* 17, Split 1894.
- Jelić 1896 L. Jelić, *Scavi nell'antico cimitero cristiano di Marusinac a Salona*, *BASD* 19, Split 1896.
- Jelić 1896b L. Jelić, *Sveti Anastazije Kornikular mučenik solinski*, *BASD* 19, Prilog 11-12, Split 1896.
- Jelić 1897 L. Jelić, *Scavi nell'antico cimitero cristiano di Marusinac a Salona*, *BASD* 20, Split 1897.
- Jeličić 1983 J. Jeličić, *Narteks u ranokršćanskoj arhitekturi na području istočnog Jadrana*, *PPUD* 23, Split 1983.
- Jeličić 1984 J. Jeličić, *Ranokršćanski figuralni mozaik u Starom Gradu na Hvaru*, *PPUD* 24, Split 1984.
- Jeličić-Radonić 1994 J. Jeličić-Radonić, *Supetar*, *Ranokršćanski spomenici otoka Brača*, Split 1994.
- Jeličić-Radonić 1994b J. Jeličić-Radonić, *Ranokršćanske dvojne crkve u Starom Gradu na Hvaru*, Split 1994.
- Jeličić-Radonić 1994c J. Jeličić-Radonić, *Salonitanski kulturni krug Justinijanova doba*, *PPUD* 34, Split 1994.
- Jeličić-Radonić i suradnici 1994 J. Jeličić-Radonić i suradnici, *Gata*, *Crkva Justinijanova doba*, Split 1994.
- Jovanović 1974 V. Jovanović, *Antički mozaici*, *Umjetničko blago Jugoslavije*, Beograd 1974.
- Jurić 1976 A. Jurić, *Antička i starokršćanska Salona*, *Salona-Solin*, *Svetište Gospe od otoka*, Solin 1976.
- Karaman 1940 L.J. Karaman, *Glose djelu E. Dyggve und R. Egger*, *Der Altchristliche Friedhof Marusinac*, *VAHD* 51, 1930-1934, Split 1940.
- KAS 623 Splitski nadbiskupski arhiv, Kaptolski arhiv, KAS 623
- Kirigin&Marin 1989 B. Kirigin & E. Marin, *Arheološki vodič po srednjoj Dalmaciji*, Split 1989.
- Kiss 1973 A. Kiss, *Roman Mosaics in Hungary*, *Fontes Archaeologici Hungariae*, *Académiai Kiadó*, Budapest, 1973.
- Kolarik 1994 R. E. Kolarik, *Tetrarchic Floor Mosaics in the Balkans*, *La Mosaïque gréco-romaine*, *IVE Colloque International pour l'Etude de la mosaïque antique*, *Treves 8-14 aout 1984.*, *Supplément au Bulletin l'AIEMA*, Paris 1994.
- Lenzi 1911 F. Lenzi, *L'autocefalia dela chiesa di Salona*, *BASD* 34, Split 1911.
- Levi 1947 D. Levi, *Antioch Mosaics Pavement 1 i 2*, *Princeton-London-Hague* 1947.
- Mano-Zisi 1980 Đ. Mano-Zisi, *Problemi starohrišćanskih mozaika u Jugoslaviji*, *Materijali XVIII*, Beograd 1980.
- Mano-Zisi 1964 Đ. Mano-Zisi, *Mozaik*, *ELU* 3, Zagreb 1964.
- Marasović&Marasović 1965 J. Marasović & T. Marasović, *Pregled radova urbanističkog biroa na istraživanju, zaštiti i uređenju Dioklecijanove palače od 1955. do 1965. godine*, *URBS* 4/1961-1962, Split 1965.
- Marasović 1967 T. Marasović, *Diocletian's palace*, Beograd 1967.
- Marasović&Marasović 1968 J. Marasović & T. Marasović, *Dioklecijanova palača*, Zagreb 1968.
- Marasović&Marasović&McNally&Wilkes 1972 J. Marasović & T. Marasović & S. McNally & J. Wilkes, *Dioklecijanova palača*, *Izveštaj o Jugoslavensko-američkom projektu istraživanja jugoistočnog dijela Palače*, *Prvi dio*, *URBS* 1972, Split 1972.
- Marasović 1976 T. Marasović, *Zapadne i istočne terme Dioklecijanove palače u Splitu*, *Materijali* 12, Zadar 1976.
- Marasović 1989 T. Marasović, *Prilog datiranju fresaka iz jugoistočnog kvadranta Dioklecijanove palače*, *Kulturna baština* 19, Split 1989.
- Marasović 1994 T. Marasović, *Kronologija proučavanja, očuvanja i uređenja Dioklecijanove palače*, *Dioklecijanova palača*, *katalog izložbe*, *Lions club*, Split 1994.
- Marin 1987 E. Marin, *Marusinac*, *SD* 21.8.1987.
- Marin 1988 E. Marin, *Starokršćanska Salona*, *Studije o genezi, profilu i transformaciji grada*, *Latina et Graeca*, Zagreb 1988.
- Marin 1994 E. Marin, *Civitas Splendida Salona*, *Geneza, profil i transformacija starokršćanske Salone*, *Salona Christiana*, Split 1994.
- Marin 1994a E. Marin, *Late Antique Population and Epigraphy of Salona*, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 86, Split 1994.

- Marin&Protić 1984 E. Marin & G. Protić, Izabrani arheološki spomenici, Don Frane Bulić, katalog izložbe, Split 1984.
 Matulić 1993 B. Matulić, Motiv kantarosa na ranokršćanskim mozaicima salonitanske radionice, Prijatelj zbornik 1, PPUD 32, Split 1993.
 Matulić 1995 B. Matulić, Prilog proučavanju nastanka, razvoja i trajanja salonitanske škole-radionice mozaika, *Opusc. archaeologica* 18, Zagreb (1994.) 1995.
 McNally&Marasović&Marasović 1977 S. McNally & J. Marasović & T. Marasović, Dioklecijanova palača, Izvještaj o Jugoslavensko-američkom projektu istraživanja, Drugi dio, URBS 1977., Split 1977.
 Meder 1977 J. Meder, O ranokršćanskim podnim mozaicima na istočnoj obali Jadrana, VMKH 26/2, Zagreb 1977.
 Meder 1980 J. Meder, Ranokršćanski podni mozaici na istočnom Jadranu, Materijali XVIII, Beograd 1980.
 Migotti 1990 B. Migotti, Ranokršćanska topografija na području između Krke i Cetine, Zagreb 1990.
 Novak 1957 G. Novak, Povijest Splita 1, Split 1957.
 Prilog VAHD 1924.-1925 Konservatorski ured za Dalmaciju, Izvješće o djelatnosti Konservatorskog ureda za Dalmaciju u Splitu 1924-25, Iskapanje iza Mauzoleja (sjeveroistočno od Mauzoleja), Prilog VAHD 47-48, Split 1924-1925.
 Piplović 1994 S. Piplović, Splitsko-trogirska klesarska radionica iz XIII. stoljeća, Majstor Radovan i njegovo doba, Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Trogiru 26-30. rujna 1990. godine, Trogir 1994.
 Rapanić&Katić 1971 Ž. Rapanić & L. Katić, Prošlost i spomenici Solina; Ž. Rapanić, Solin do 7. stoljeća, Solin 1971.
 Rendić-Miočević 1962 D. Rendić-Miočević, Hrvatska, Antičko razdoblje, ELU 2, Zagreb 1962.
 Rendić-Miočević 1965 D. Rendić-Miočević, Mozaik, EJ 6, Zagreb 1965.
 Rendić-Miočević 1966 D. Rendić-Miočević, Solin, ELU 4, Zagreb 1966.
 Rendić-Miočević 1968 D. Rendić-Miočević, Solin, EJ 7, Zagreb 1968.
 Rendić-Miočević 1980 D. Rendić-Miočević, Salonitana Christiana (III) O salonitanskim primjerima "crkve bez krova" (Basilica discoperta), Fiskovićevo zbornik I, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 21, Split 1980.
 Rendić-Miočević 1985 D. Rendić-Miočević, Anastasio "Aquileiese", martire a Salona, e il cimitero che da lui prende nome, Aquileia, la Dalmazia e l'Ilirico, vol. II, Antichità Altoadriatiche XXVI, Udine 1985.
 Rendić-Miočević 1987 D. Rendić-Miočević, Carmina Epigraphica, Split 1987.
 Rendić-Miočević 1991 D. Rendić-Miočević, Pitanje kronologije razvoja salonitanskih gemina, Salonitana Christiana 4, Antička Salona, Splitski književni krug, Split 1991
 Rismondo 1977 V. Rismondo, Toma Arhidakon, Kronika, Književni krug, Split 1977.
 Smith 1979 C. Smith, The Roman Mosaics, Diokletian's Palace, Report of Joint Excavations, Volume Three, University of Minnesota - Urbanistički zavod Dalmacije-Split, Split 1979.
 Šišić 1925; 1990 F. Šišić, Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara, Zagreb 1925., pretpisak Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb 1990.
 Šonje 1980 A. Šonje, Nalazi podnih mozaika u Eufrazijani i bazilici sv. Agneze u Muntajani, kao i odnos podnih mozaika na području poreštine prema mozaicima starokršćanskih bazilika na obalama Jadrana, Ranohrišćanski mozaici u Jugoslaviji, Materijali 18, Beograd 1980.
 Šonje 1985.-86 A. Šonje, I mosaici pavimentali delle basiliche paleocristiane del Parentino in rapporto con gli altri mosaici delle coste Adriatiche, ATTI 16, Centro di ricerche storiche-Rovigno, Trieste-Rovigno 1985.-86.
 Zaninović 1994 M. Zaninović, Ranokršćanske crkve kao postaje plovna puta duž istočnog Jadrana, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 86, Split 1994.
 Zeiller 1906 J. Zeiller, Les origines chrétiennes dans la province romaine de Dalmatie, Paris 1906.

SUMMARY

THE INFLUENCE OF ANTIOCHIAN MOSAIC MODELS ON THE MOSAICS OF MARUSINAC

Key words: mosaic, Marusinac, Salona, basilica, Antiochia, mosaic models, edging bands

No scientific evaluation of the late Roman mosaic creations in the province of Dalmatia can be performed without an exhaustive study of individual early Christian architectural complexes, all richly embellished with valuable mosaic works. The most important among these are certainly the mosaics found at Marusinac in Salona. Their primacy is perceived not merely in terms of the former size of the mosaic covered surfaces, their harmonious relationship to the partitions of the architecture, as well as the originality of the artistically varied decorative

models, but also because a very well collected and mostly published documentation exists, on the basis of which we can perform new classifications and comparisons, using the latest scientific approaches to studying mosaics, despite the fact that almost all the *in situ* mosaics have unfortunately disappeared.

Given that the cemeterial complex at Marusinac is closely tied to the martyrdom of Anastasius, a dyer from Aquileia, originally from Syria, who came to Salona to bear witness to the word of Christ, it is natural to search for connections between the artistic models present on the mosaics that represent a visible part of the entire honor

paid to his martyrdom in this magnificent religious space and those that decorated the structures of his original native land. The source of many religious and cultural movements, but certainly also material elements, can well be sought in mutual connections between Dalmatia and the eastern provinces, particularly Syria, as is further indicated by the most important association, as represented by the figure of the bishop and martyr Domnius, according to legend from this province, and probably from Antiochia itself. Individual authors have previously drawn attention to certain common elements of artistic expression, specifically referring, among other things, to the similarities of individual mosaic artistic models at Antiochia, as well as at Salona, and specifically at Marusinac. In search of such signs, a comparative classification of all the mosaic "carpets" at Marusinac was performed, and the elements taken into consideration from this one location in Salona consisted of 40 different individual motifs, 20 different edging bands, and 37 different mosaic components, which were compared with 50 different individual motifs, 33 different edging bands, and 48 different mosaic components from 32 different sites in Antiochia.

It was established through comparative study that 16 identical artistic models of individual motifs exist, as well as 10 identical artistic models for edging bands, and 17 identical artistic components (plus 1 in Supetar), thus a total of 18. The mosaics at Supetar are often cited as very close to those from Marusinac. The number of mutual models was taken into consideration when classifying the material, and for the mosaics from Antiochia, the frequency of appearance of individual models from the 1st to 6th century AD was investigated, so as to come to a conclusion on the basis of such research as to whether and to what degree did a connection exist between the mosaics of Marusinac and the mosaic creations of Antiochia.

The data acquired from such a categorization of the mosaic models at Marusinac clearly lead to the conclusion that their striking similarity, or better yet uniformity, to the examples from Antiochia is not and cannot be coincidental. The classification of the models does not merely indicate strong direct connections with the creation of mosaics in Antiochia, but with the aid of confirmed dating of these same examples in this Roman metropolis, it is possible to determine with great certainty the period and manner of forming the mosaic surfaces at Marusinac. The chronological determination of the creation of the Marusinac mosaics should thus be considered in the light of the most common date of all the mutual models in Antiochia,

where the 4th century appears as the most frequent chronological horizon. In relation to this, it should be taken into consideration how with its very similar model components one site in Antiochia especially springs to mind, the church at Kaoussie with the martyrdom of St Babylas, where an exact date is determined by a mosaic inscription from 387 AD.

These mosaics without a doubt indicate a broader chronological framework of creation for those at Marusinac. For the realization of such a magnificent, integral, and previously planned decoration of the architectural complex at Marusinac, as was also true of the other sites at Salona, the Salonitan church would accumulate sufficient strength only after Christianity received an official privileged position throughout the entire Empire at the end of the 4th century with the edict of the emperor Theodosius. It was around this time that renovation of the basilica of Sympherius and Hesychius began, the mosaics of which are essential for precise dating of the mosaics from Marusinac. The former are dated on the basis of an inscription in the deambulatory mentioning two bishops, Sympherius and Hesychius. The majority of these mosaics have considerable stylistic, and with this chronological common factors with the mosaics at Marusinac, but there are also quite a few similarities with the mosaics of Antiochia. The renovation of the basilica of Sympherius and Hesychius at the transition from the 4th century and in the first decades of the 5th century was merely, in terms of the mosaic floor decorations, a marker of what was to be created later. On the basis of this, the most splendid and advanced mosaics in the province of Dalmatia were to be created at Marusinac in mid 5th century, carefully designed in concurrence with the architectural plan.

This unique work was created according to models that arrived directly from Antiochia at the end of the 4th and during the first half of the 5th century, together with a major influx of immigrants from the eastern provinces. These models were most probably based on examples of mosaics that decorated the church at Kaoussie, the martyrdom of St Babylas. The conclusion results from all this data that the mosaics at Marusinac were created in mid 5th century, or at the latest in the third quarter of the 5th century. Given that the models were not blindly copied, at Salona they acquired specific variants whose imaginative decoration and artistic wealth often exceed their original source, it can be hypothesized with certainty that the Marusinac mosaics were created by mosaic master craftsmen of the local Salonitan school and workshop of mosaics.

Translated by B. Smith-Demo

